

ICH-03-as jelölési űrlap
az Egyezmény elveit és céljait legjobban tükröző programok, projektek és tevékenységek
kiválasztására és terjesztésére

A. Részleges Állam

Magyarország

B. A kiválasztásra és terjesztésre előterjesztett program, projekt vagy tevékenység megnevezése

(max. 200 karakter)

A „táncház” módszer mint a szellemi kulturális örökség átörökítésének magyar modellje

C. A program, projekt, tevékenység kiterjedési köre

Nemzeti

Szubregionális

Regionális

Nemzetközi (beleértve a földrajzilag nem összefüggő területeket)

D. A program, projekt, illetve tevékenység jelenlegi státusza

Befejezett

Folyamatban levő

Tervezett

E. A kiválasztásra és terjesztésre jelölt program, projekt vagy tevékenység azonosítása

E.1. Az érintett közösség(ek), csoport(ok) vagy (amennyiben jellemző) egyén(ek) azonosítása és helymeghatározása

(max. 250 szó)

1. a hagyományos kultúra hordozói, a szellemi kulturális örökség forrása (Magyarországon és a környező országokban élő vidéki, falusi előadók, alkotók):

- helyi zenészek, táncosok, énekesek, mesemondók, kézművesek, mesterek
- specialisták, Népművészet mesterei díjjal kitüntetett alkotók, előadók
- helyi hagyományörző közösségek és önszerveződő csoportjaik (Pávakörök)

2. a hagyományos kultúra közvetítői és intézményeik (Budapesten, magyarországi nagyvárosokban működő mediátorok):

-kutatók, szakemberek: népzene kutatók, néptánc kutatók, folklór kutatók, művelődési szakemberek, folklór gyűjtők, koreográfusok

-koordinátorok és specialisták: népzene szakosok, néptáncpedagógusok/-oktatók, kézműves oktatók, foglalkozásvezető animátorok, Hagyományok Háza, Táncház Egyesület, alapfokú művészeti iskolák népzene és néptánc tagozatai, középfokú művészeti iskolák, Népművészet Ifjú Mesterei

-civil csoportok szakmai ernyőszervezetei: gyermek revival, felnőtt revival, kézműves revival, hagyományörzők: Népművészeti Egyesületek Szövetsége, Muharay Elemér Népművészeti Szövetség, Martin Szövetség, Örökség Gyermek Népművészeti Egyesület

3. aktív befogadó/résztevő közönség (a táncházzal, táncházi rendezvények helyszínein országsszerte, határon túl)

-önképző jellegű közművelődési keretek között elsajátítók köre (középfokú iskolások, egyetemi hallgatók generációja, a „nomád nemzedék” középkorú tagjai

-szervezett réteg (egyesületi tánc csoport tagok, egyesületek tagjai)

-laikus érdeklődők

E.2. A program, projekt, illetve tevékenység földrajzi elhelyezkedése és hatóköre

(max. 100 szó)

A „táncház” módszer hatókörének és földrajzi elterjedésének három hullámát különíthetjük el: Első a magyarországi táncházmozgalom Budapesten való kialakulása, mely 1973-tól Magyarország szerte terjedt. Második hullámként a táncház-modell eljutott a környező országok magyar lakta területeire, és a szemlélet 1985-re a kisebbségben élő magyar közösségek körében dominánsá vált. Harmadik hullámnak tekinthetjük a táncház-modell kapcsán a magyar kultúra művelésében, népszerűsítésében és terjesztésében jelentős szerepet játszó külföldi hagyomány iránt érdeklődőket. Az ő hatásukra alakultak ki Európa, Észak-Amerika, majd Ázsia egyes országaiban, idegennyelvű környezetben táncházzal szervező közösségek, illetve ezzel a módszertannal operáló együttesek. Ezek a táncház szellemiségében jellemzően a magyar folklór anyagát tanulták meg és tevékenységükben is máig kötődnek a magyar mozgalom rendezvényeihez. Az észak-amerikai táncházzal mind a második, mind a harmadik hullám nyerték el mai formájukat. Itt az 1980-as évektől kezdődően rendeznek táncházzal, illetve a táncház módszert alkalmazó hagyományörző táborokat. A látogató közönség összetétele vegyes: nagyobb részük magyar elszármazottakból áll, de van köztük érdeklődő amerikai származású, továbbá más nemzetiségű, a hagyomány iránt fogékony résztvevő is. A földrajzi terjedés harmadik hulláma után bekövetkezett a modell alkalmazása más népek hagyományos kultúrája védelmének folyamataiban is. Elsőként 1994-ben rendeztek lengyel táncházzal Lengyelországban, majd hamarosan megalakult a Lengyel Táncház Egyesület. Az egyesület a lengyel táncházmozgalom a magyar táncház-modellből eredezteteti (www.cmt.art.pl). A szlovák táncházmozgalom 2002 őszén vette kezdetét, a szikrát egy budapesti folklórtalálkozó nyomán. A szlovákiai táncházzal szervezői a magyar modellt tekintik munkájuk példaképének, s ezt egyleteik honlapjain is hirdetik (www.tanecnydom.sk).

E.3. A program, projekt, illetve tevékenység a szellemi kulturális örökség mely területeihez kapcsolódik

(max. 100 szó)

a) szóbeli hagyományok és kifejezési formák, beleértve a nyelvet is, mint a szellemi kulturális örökség hordozóját,

b) előadóművészetek,

c) társadalmi szokások, rítusok és ünnepi események,

d) a természetre és a világegyetemre vonatkozó ismeretek és gyakorlatok,

e) hagyományos kézművesség.

F. Az előterjesztett program, projekt, illetve tevékenység rövid szöveges leírása

(max. 200 szó)

Az 1970-es években Budapesten kibontakozott mozgalom, a szellemi kulturális örökséget komplexen (zene, tánc, költészet, szokás stb.), szórakozási-, közösségi-, művelődési alkalmként kínálja a ma embere számára. A folklórkutatás, oktatás, közművelődés és művészi tevékenységek együttműködéséből, a szellemi kulturális örökség értékeinek közvetítésére jött létre. A módszer lényege, hogy az örökségelemeket közvetlenül a helyi közösségek élő gyakorlatából és archív forrásból meríti, miközben folyamatosan együttműködik a kutatókkal, tudósokkal. Az élő helyi kultúrát más kulturális közegbe emeli, akár regionális, nemzeti vagy nemzetközi szinten, ezért megújulásra képes. Példaértékű, könnyen adaptálható módszertant fejlesztett ki a kulturális örökség védelmére, ezért hatóköre ma már nemzetközi léptékű.

Alkalmas a hagyományos kultúra alapos gyakorlati megismertetésére, tudatosítására, diverzitásának fönntartására. A résztvevőktől aktivitást igényel, közösségi élményt ad. Ezáltal közösségeket teremt és tart fönnt társas szórakozási, művelődési lehetőségeivel. A közvetlen módon, gyakorlatban is megismert kulturális örökség beépül a résztvevők mindennapjaiba, az örökség hordozójává, továbbadójává, újratermetőjévé válnak.

A „táncház” nyitott, alulról szerveződő, mindenki számára hozzáférhető kulturális hálózat, amely filozófiáját a szellemi kulturális örökségvédelem gondolatköréből, közös tartalmát pedig a helyi közösségek hagyományos kultúrájából meríti. Civil kezdeményezésként indult, majd kismértékben intézményesült. Állami támogatásban is részesül, de mind a mai napig megmaradt önfenntartó szocio-kulturális mozgalomként.

1. A program, projekt, illetve tevékenység ismertetése

1.a. Háttér információ, érvelés

(max. 500 szó)

A hagyományos kultúra generációról generációra történő öröklődésének természetes folyamata a 20. század közepén szakadt meg Magyarországon.

Az 1970-es években a „táncház” alulról jövő kezdeményezésként, erős civil jelleggel olyan szociokulturális közegben jött létre, amelyben a folklórkutatás, az oktatás, a közművelődés és a művészeti tevékenység gyümölcsözően tudott együttműködni a hagyományos kultúra értékeinek átörökítése érdekében.

A táncház módszer célja

- értékközpontú, közösségteremtő szórakozási/szabadidő eltöltési, művelődési forma létrehozása a szellemi kulturális örökség komplex alkalmazása, továbbadása révén,
- hogy a hagyomány kulturális értékeit aktív részvételen keresztül sajátíttassa el a fiatalabb generációval, lehetővé téve a szellemi kulturális örökség elemeinek beépülését mindennapi életük gyakorlatába,
- a Kárpát-medence sokszínű kultúrájának hozzáférhetővé és átélhetővé tétele, mellyel hozzájárul a kulturális sokszínűség elismeréséhez helyi nemzeti és nemzetközi szinten,
- *Humanized, inter-generational transmission of knowledge and tradition*
- közösségi kommunikációs/viselkedési formák közvetítése a hagyományos közösségi kifejezési formák (néptánc, népzene, népköltészet) segítségével,
- a hagyomány sokszínűségének megtartása helyben és más szociokulturális közegekben,
- egyidejűleg lehetőséget biztosítani az értékmegőrzésnek és az emberi kreativitás megnyilvánulásainak.

TÖRTÉNETE

1972–1982: mozgalmi periódus

Az első táncházra 1972-ben, Budapesten került sor néptáncgyűttesek (Bihari, Bartók), koreográfus-együttesvezetők (Foltin Jolán, Tímár Sándor) és táncfolklorista kutató szakember (Martin György) kezdeményezésére. 1973 tavaszától nyitott, bárki által látogatható, rendszeres táncházak indultak Budapesten, majd az ország más nagyvárosaiban is, élő muzsikával, tánctanítással. A kezdeményezés 2–3 év alatt a fiatalok tízezreit megérintő, országos mozgalommá szélesedett.

A kezdeményezés sikerét az alábbi tényezőknek köszönhette:

- a korabeli közmédia érdeklődő támogatása
- az eredeti funkciójában élő, gazdag, esztétikailag értékes táncagyomány felfedezése Széken
- kutató, művész és művelődési szakemberek összefogása, folyamatos szakmai segítségnyújtás a táncházak módszertanának kidolgozásában, megvalósításában
- alulról jövő kulturális kezdeményezés, amelyre a fiatalok nyitottnak bizonyultak; a táncházak közösségteremtő ereje, a résztvevő közönségtől cselekvő aktivitást követelő jellege és alternatív/ellen-, szubkulturális karaktere egybeesett a 15–25 éves korosztály művelődési, szórakozási igényeivel/elvárásaival.

A bekapcsolódó szakemberek hatékony módszert dolgoztak ki a népzene és néptánc közösségi, szórakoztató (nem színpadi produkciót létrehozó), stilizálatlan tanítására, amelybe minden érdeklődő bekapcsolódhat, azonnali élményt nyújt, az elsajátított táncokhoz a szükséges (néprajzi) ismereteket/tudást is nyújtja.

Mindezek nyomán létrejött tevékenységtípusok: felnőtt- és gyerektáncházak, kézműves játszóházak, nyári táborok, workshopok.

1982–2000: intézményesülés

Képzések indulnak, hogy a táncházak megvalósításához felkészült revival népzeneész és táncitanító szakemberek álljanak rendelkezésre. Megalakul a Néptáncosok szakmai háza (1981), ahol az érdeklődők archív népzenei és néptánc felvételekhez juthatnak, módszertani segítséget kapnak munkájukhoz. Kiadványok készülnek (könyv, audio- és vizuális hordozón) – népszerűsítik a táncházat, szűkebb, szakmai közönség felkészülését segítik, a táncház-módszertant rögzítik, terjesztik.

1982-től évente rendszeresen megtartják az Országos Táncháztalálkozó és Kirakodóvásárt.

A táncházas mediátorok civil (egyesületi forma) szerveződése, módszerük megjelenik a művészeti iskolákban, közoktatásban, hatással van a színpadi néptáncra, népzeneire.

2001–napjainkig

E periódusban az Oktatási és Kulturális Minisztérium háttérintézményt hozott létre Hagyományok Háza néven, megalakulnak a civil szerveződések országos ernyőszervezetei, akiknek feladata a táncházmozgalom szakmai gondozása, koordinációja.

2007-ben megindul a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen a BA, majd 2010-től az MA szintű népzeneész képzés, a Magyar Táncművészeti Főiskolán 2010-től szintén MA szintű képzés néptáncpedagógusok számára. Ezek az oktatási formák nagyban hozzájárulnak a táncházak szakmai színvonalának emeléséhez. A táncház a korábban általános infrastrukturális kereten túllépve újabb típusú közösségi terekben is megjelenik (kávéház, kocsmák, faluház stb), s ezek közönsége körében is elfogadásra talál.

1.b. Megőrzésre irányuló intézkedések

(max. 500 szó)

Konkrét intézkedések a megőréssel kapcsolatban

1. a módszertani keret kidolgozása

Az archív zenei- és táncagyomány pontos ismeretén, hiteles tolmácsolásán alapul a táncok elsajátítása.

A táncot tanító néptánc- és népzene-tanítás módszertana a hagyományos belenevelődési formákat (pl. utánczás) a modern pedagógiai és folklorisztikai (pl. mozdulatelemzés) módszerekkel ötvözi. Ennek segítségével a táncot tanító bárki, akár egyszeri alkalommal is tevékeny résztvevővé válhat.

A táncot tanító tanítás a táncok motívum-, illetve mozdulat szintű bontásán alapszik. A tánc egyes építőelemeit a közvetlen bemutatás és utánczás módszerével sajátítják el, élő zenére, majd párban, improvizálva-variálgatva. Énektanítás, kézműves foglalkozás, néprajzi ismeretterjesztés egészíti ki a táncos programot.

A táncházak első órája főként tanítással telik, ezt követi a szabad táncolás. Ezzel párhuzamosan is folyik tanítás a kezdők számára.

2. intézményi, oktatási rendszerek kialakítása

A táncházak közössége először civil szervezeteket hozott létre, mára az egész országot szakmai területenként és regionálisan behálózó, ernyőszervezetekkel rendelkezik.

Az intézményesülés másik formája a fentivel párhuzamosan kialakuló oktatási-képzési rendszer mára jelen van a közoktatásban, a művészeti alapiskolákban, felnőttképző tanfolyamokon és a felsőoktatásban (néptánc, népzene MA szintig). A képzés, oktatás, amely a teljes vertikumban jelen van, minden igényt kiszolgál a laikus érdeklődőtől a közreműködő szakemberekig, megfelelő szakmai színvonalat nyújt.

3. forrásokhoz való hozzáférés biztosítása (kiadványok, archívumok)

A képzésekhez a tánc- és zenetanítást, a kézműves oktatást segítő kiadványok, módszertani segédanyagok (CD, DVD, DVD-ROM) folyamatosan jelennek meg (Hagyományok Háza kiadványai, Planétás Kiadó – Jelenlévő múlt sorozat).

Közgyűjteményként minden érdeklődő számára hozzáférhető, nyilvános, digitalizált archívum működik a Hagyományok Házában (Martin Médiatár).

A néprajzi kutatás eredményei közvetlen hatással vannak a táncház-modellre.

4. kommunikációs csatornák kialakítása

A civil struktúra kommunikációját továbbra is fenntartja az évenkénti Táncháztalálkozó, sajtóperiodikája, a FolkMAGazin, valamint a modern médiumok: az interneten elérhető Folkrádió és a Folklista.

Innováció a módszerben

A szellemi kulturális örökség elemeit egy másik (modern) szociokulturális közegre adaptálja.

A közönség aktív, cselekvő részvételét igényli, célja nem produkció létrehozása, hanem a közösségi szórakozás, közvetlen élményadás. A táncház-modellben a szellemi kulturális örökség átadásának módja a helyi hagyományos modelleken, illetve a folklorisztikai és tánc tudományi kutatásokon alapszik, alkalmazza a revival népzene és néptáncos szakma eredményeit, valamint az informális tanulás, közösségi művelődés elvárásait.

Az érintett csoportok (táncházak közösség és a „forrás”, a hagyományt hordozók) között folyamatos, közvetlen (face to face) kapcsolatot jelent. Az adatközlő zenészek, táncosok személyes részvétele a táncházakban, táborok, workshopok egy-egy faluban, a táncházak közösség látogatása a forrásközösségekben. Hatása: kulturális párbeszéd, tolerancia, identitás erősödése, kulturális önbecsülés.

Önfenntartó, nyitott kulturális hálózatot hoz létre, amely központi irányítás nélkül, a társadalmi szervezetek kooperációja révén működik, széles hozzáférést biztosít.

2. Érvelés a program, projekt, illetve tevékenység kiválasztása és terjesztése mellett

2.a. Az egyezmény elveinek és céljainak való megfelelés

(max. 500 szó)

Az egyezmény célja

a) a szellemi kulturális örökség védelme:

A táncház módszer eredménye a szellemi kulturális örökség megőrzése, továbbadása, életben tartása a helyi természetes és a nem hagyományos, folklorizmus által létrejött közegben. A „táncház” módszer jellegét tekintve egy „funkcióban adaptáló” módszer, mely a hagyományból kiszakadt 21. századi ember számára olyan tudatos, integrált kulturális (zenei-, tánc-, szokás- stb.) anyanyelv kialakulásához és természettudatos életvezetéshez segítő alternatívát biztosító modell, mely könnyebbíti a kultúra egyéb területeinek megismerését és befogadását is.

Egyben a folyamatában élő és változó hagyományos értékek fennmaradását, továbbélését is segíti.

b) az érintett közösségek, csoportok és egyének szellemi kulturális öröksége tiszteletének biztosítása;

A táncház mozgalom és maga a módszer alapjául szolgáló szisztematikus dokumentálás, archiválás és feldolgozás ráirányította a figyelmet a hagyományos kultúra jelentőségére. Az aktív zenészek, táncosok, énekesek helyszínen történő érdeklődése, a helyben tanulás és gyűjtés a közösség tagjaiban is felkeltette a tudatosságot saját kultúrájuk értékei iránt, e hagyományok fennmaradásának jelentőségére. E kulturális örökség közkinccsé tétele a táncházmozgalom keretein keresztül biztosítja e közösségek széles körű megbecsülését, a helyi hagyományok tiszteletét.

c) a szellemi kulturális örökség és annak kölcsönös elismerése jelentőségének helyi, nemzeti és nemzetközi szinten való tudatosítása;

Mivel közösségek hagyományos tudásának egyezményben jelölt megnyilvánulási területeit örökíti át, természetes normatív tulajdonsága a „másik” közösség, etnikum, illetve nemzet tisztelete és elismerése.

A magyar „táncház módszer” híd funkciót tölt be a különböző etnikumok között, lehetővé teszi egymás kultúrájának elsajátítását, egymás kultúrájának megismerésen alapuló tiszteletét.

d) a nemzetközi együttműködés és segítségnyújtás fejlesztése.

A módszer alapja nyitottság a hazai, a szomszédos országokbeli és a távoli vidékeken élő etnikumok felé. Nemzetközi elismertségét példázza az a tény, hogy sok országban alkalmazták a magyar „táncház” módszert a saját hagyományok megőrzésére (Szlovákia, Lengyelország), illetve más országokban állandó a magyar „táncház” alkalmakat hoztak létre (Németország, Japán, USA, Uruguay, Oroszország-Udmurt Köztársaság stb.), ahol a magyar kultúra ilyen jellegű, rendszeres elsajátítása és gyakorlására alakultak közösségek. A magyarországi táncházmozgalom hatására létrejött táncegyüttesek, hagyományörző szervezetek évente több alkalommal adnak otthont nemzetközi folklór fesztiváloknak (szászhalombattai Summerfest, Duna Karnevál Nemzetközi Multikulturális Fesztivál, „Gyöngy” Nemzetközi Folklórfesztivál, stb.) melyeknek csúcsszervezete a CIOFF Hungary.

A táncház módszer példaértékűen megtestesíti az egyezmény 2. cikkelyének 3. pontját: „védelem”: a szellemi kulturális örökség fennmaradását célzó intézkedések, beleértve az ilyen

örökség azonosítását, dokumentálását, kutatását, megőrzését, védelmét, támogatását, megerősítését, terjesztését – különösen az iskolarendszeren belüli és kívüli oktatás segítségével – csakúgy, mint az ilyen örökség különféle aspektusainak felélesztését.

2.b. Kimutatható, illetve reálisan várható hatékonyság

(max. 500 szó)

A szellemi kulturális örökség fennmaradását szolgáló tevékenységformák a táncházmozgalomban (számokban kifejezve):

- 50 rendszeres táncház, 80 tábor (részletes felsorolásukat lásd a mellékletben)
- Mesterségek Ünnepe (70.000–100.000 látogató év, 1.500–2.000 közreműködő),
- Táncháztalálkozó (15.000–17.000 látogató, 2.000–2.500 közreműködő/év),
- Szezonnyitó táncház (2.000 látogató/év, közreműködő: 15–18 zenekar és tánctanító pár)
- oktatás, kiadványok
- saját periodika (FolkMAGazin évente 6 alkalommal, 2000 pld., valamennyi korábbi szám hozzáférhető elektronikusan: www.folkmagazin.hu)
- internetes felületek:
 - o Folkrádió 2003 óta online népzenei rádióadás, eseménynaptár, hírek, fotógaléria (www.folkradio.hu)
 - o Folklista több mint 700 tag, kereshető népdalszöveg adatbázis, fórum (14 témakör, 634 topic) (<http://list.folkradio.hu/mailman/listinfo/lista>)
 - o Táncház Egyesület honlapja (www.tanchaz.hu)
 - o Hagyományok Háza honlap (www.hagyomanyokhaza.hu)
 - o Népművészeti Egyesületek Szövetsége honlapja (www.nesz.hu)
- Mesterporta, Néptáncosok kellékboltja
- Mesterség és Művészet periodika 16 éve, évente 4 alkalommal 600 pld.

Táncházak 1972 óta rendszeresen, folyamatosan működnek Magyarországon. Budapesten a hét minden napján elérhető.

50, heti rendszerességgel működő táncház van ma, közönségük átlagosan 50–150 fő között mozog. A legnagyobb budapesti táncházban (Gödör) 1200–1500 résztvevő van alkalmanként. A táncházak fenntartói között nonprofit és for profit intézményeket egyaránt találunk, jellemzően nagyvárosokban, egyetemi városokban működnek.

Nyaranta 80–100 tánc házas módszertannal meghirdetett tábort rendeznek.

A szellemi kulturális örökség spontán átélésének, használatának új helyszíneit megteremtette a tánc házmozgalom: a mindennapi élet ruházatában, használati tárgyaiban, szokásaiban, ünnepeiben életmódszerűen van jelen az örökölt szellemi kultúra.

Archívum

A tánc házi népzeneészek és tánc tanítók szakmai munkájukat a kezdetektől a tudományos archívumokban megtalálható gyűjtött anyag alapján végzik.

- Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet Népzenei archívum: 16.000 órányi énekelt és hangszeres gyűjtés, 25–30.000 népdal (ebből on-line elérhető 15.000 dallam); néptánc gyűjtemény: 400.000 m mozgókép, 25.000 táncfolyamat, 1000 településről (www.zti.hu)

A Néptáncosok Szakmai Háza 1981-től hozzáférhetővé (helyben és másolva) tette a tudományos archívumok felvételeit, a Kárpát-medence bármely etnikumához tartozó népzenei és néptáncgyűjtéseket az érdeklődők számára. Ennek utódként a Hagyományok Háza Lajtha László Dokumentációs Központja korszerű digitális technika és az internet igénybevételével végzi ezt a feladatot.

Részei:

- Tánc ház archívum: a mozgalommal kapcsolatos dokumentumokat, publikációkat és tárgyi emlékeket gyűjti, rendszerezi.
- Martin Médiatár: hanganyag (12.830 óra), filmtár (2640 óra), fotótár (28.870 db) <http://regi.hagyomanyokhaza.hu/index.php?menu=484>
- Szakmai könyv- és kéziratár: 65.000 tételes gyűjtemény. <http://isis.hagyomanyokhaza.hu/>

A tánc házmozgalom tagjai nemcsak használói az archívumoknak, hanem gyarapítói is. Több ezer órányi archív felvétellel gyarapították a gyűjteményeket. (A gyűjtések több esetben budapesti, tánc házakban történtek – így sikerült funkció népzenei és néptánc felvételeket készíteni.)

Felmérés, kiértékelés módja

1. Kvantitatív:

- kérdőíves adatgyűjtés (1999, 2004 óta minden évben) az évente megrendezésre kerülő Országos Tánc háztalálkozón 1000 fős mintán
- a kérdőívek szociológiai módszerű elemzése, az eredmények publikálása a FolkMAGazinban

2. Kvalitatív:

A mediátorok és az érdeklődő közönség által egyaránt látogatott internetes levelező fórumon (Folklista) rendszeresen azok a viták, eszmecserek, amelyek a tánc házak szakmai, módszertani kérdéseit vitatják meg.

2.c. A regionális, szubregionális és/vagy (amennyiben jellemző) nemzetközi szintű együttműködés elősegítése

(max. 500 szó)

A módszer nemzetközi elterjedtségénél fogva nagyon alkalmas a szellemi kulturális örökségvédelem területén, regionális, szubregionális és nemzetközi együttműködés kialakítására és továbbfejlesztésére. Az eddigi magyarországi, japán, nyugat-európai, németországi, szlovákiai és amerikai táncházak, mint azonos filozófiával és szakmai tartalommal rendelkező kulturális hálózat részei működnek.

a. Az azonos filozófiát a szellemi kulturális örökség védelmével kapcsolatos UNESCO elképzelések és a világszerte tapasztalható kulturális identitáskeresés jelenti.

b. A közös tartalmat a magyar tánc- és zenei hagyománya, a Kárpát-medence népeinek (román, szlovák, cigány, német, délszláv, bolgár, görög stb.) és egyes balkáni népek (bolgárok, makedónok, görögök) hagyományos kultúrája képezi, amely ebben a keretben mint közös tudás jelenik meg. Ehhez járul az egyes táncházak saját helyi és regionális hagyományaiból alkotott új kulturális örökség, amely a lokális színek fennmaradását, a kulturális sokszínűség megerősödését segíti elő.

A közös tudás megszerzése a folyamatosan működő magyarországi táncházakban, a nemzetközi résztvevőkkel zajló kurzusokon, nyári táborokban és a nagy nemzetközi népszerűségnek örvendő évenkénti budapesti Táncháztalálkozón történik:

1. A folyamatosan működő táncházaknak állandó helyük, saját zenekaruk, táncoktatójuk és kialakult törzsközönségük van, de bárki részt vehet a tánc házi rendezvényeken.

2. A nemzetközi tánc kurzusok egy-egy tánc házi zenekar és táncpedagógus vezetésével Magyarországon vagy az Egyesült Államokban, vagy Japánban (stb.) működnek.

3. A magyarországi és erdélyi falvakban rendezett nyári táborok közönsége részben magyarországi, s részben a világ minden tájáról összesereglett fiatalokból áll, akik a kiválasztott helyi közösségek aktív részvételével elmélyítik a korábban megszerzett ismereteiket.

4. A Táncháztalálkozón Budapesten több tízezer ember vesz részt a táncban, a koncerteken, a kiállításokon és más rendezvényeken, amelyeket a két napos nagy rendezvény kínál. Ilyenkor alkalom nyílik a közös találkozásra, új kapcsolatok kialakítására, a Népművészet Mestereinek (idős énekesek, táncosok, zenészek, tárgyalgatók) tudásával való újbóli megismerkedésre, érdeklődésre számot tartó kiadványok (CD, DVD, nyomtatott) közvetlen beszerzésére.

Az ilyen módon nyitott, alulról építkező kulturális hálózatban, önkéntesen működő táncházak közötti kommunikációt a Budapesten székelő Táncház Egyesület igyekszik segíteni, amely egy nemzetközi működési térrel rendelkező magyarországi társadalmi szervezet (NGO). Önálló honlapja, kéthavonta megjelenő folyóirata és kiadványai (CD, DVD) magyarul és angolul szolgáltatnak híreket, közérdekű információkat és szakmai ismereteket a világ bármely pontján működő táncházaknak.

A táncházmozgalomban részt vesznek a helyi hagyományok közvetlen hordozói (helyi közösségek) is, de nagyobb számban vannak azok a városi tánc házi kisközösségek, amelyeket a szellemi kulturális örökség iránti érdeklődés, és az az igény tart össze, hogy a hagyományos kifejezési formákat (tánc, zene, népköltészet) saját mindennapi életükben, saját örömeikre használják. Új táncházak alapítása, e nyílt hálózathoz való kapcsolódás, esetleg a hálózathoz

való időleges kilépés, mindez nem formális. A státusz bármikor, saját kezdeményezésre megváltoztatható.

A formális kötöttségek nélküli rendszer nagy szabadságot jelent a táncházaknak, s lehetőséget ad a különböző szinteken (helyi, regionális és nemzetközi szinten) való együttműködésre a hálózat kínálja rendezvényeken, tevékenységi formákon keresztül a szellemi kulturális örökség széles körű megismerése, a közösségi identitás erősítése, a kulturális sokszínűség fönntartása és az egyéni kreativitás fejlesztése érdekében.

2.d. Regionális, szubregionális és nemzetközi szintű modell értéke – különös tekintettel a fejlődő országokra

(max. 500 szó)

A táncházi módszer példaértékű nemzetközi modell, amelynek fő sajátosságai a következők:

1. A hasonló tartalommal és filozófiával rendelkező alulról építkező, fölösleges formalitásoktól mentes, nyitott rendszer jellege, ami a módszert könnyen adaptálhatóvá teszi más földrajzi és szocio-kulturális közegben is;
2. a szellemi kulturális örökség számos területét átfogó komplex jellege, amelynek alapját az élő zenére való szabad táncolás, éneklés és más közösségi kifejezési formák elsajátítása, közvetlen gyakorlása képezi;
3. a több-generációs jelleg, amely elősegíti a szellemi kulturális örökség generációról, generációra való átörökítését;
4. a multikulturális jellege, amely lehetővé teszi, hogy a rendszer bármilyen nemzetiséghez, etnikumhoz vagy valláshoz tartozó közegben fölépüljön és működjön;
5. többszintű és szintközi jellege, aminek köszönhetően a helyi, illetve kistérségi közösségek nemzeti, illetve nemzetközi szinten is együttműködhetnek egymással a közös filozófiára és a közös kulturális tartalomra alapozva;
6. a többoldalú társadalmi támogatottsága, amely a tudományos kutatók, a táncpedagógusok, a kulturális menedzserek, archivumi szakemberek együttes szakmai segítségét és a táncházak résztvevőivel való szoros együttműködést jelenti.

3. Közösség részvétele és hozzájárulása

3.a. Közösségek, csoportok, illetve egyének részvétele a programban, projektben vagy tevékenységben

Az érintett csoportok első körének, az örökség gyakorlóinak a szerepe a táncház mozgalom folyamatában a saját élő örökség hozzáférhetővé tételének, átadásának biztosítása az érdeklődő kutatók és gyakorló népzeneészek, táncosok számára (helyszíni gyűjtőutak, terepmunka során történő adatrögzítés). A hagyományok helyi hordozóinak kulcsszerepe van továbbá abban, hogy kulturális értékeiket élőben is bemutassák a táncházmozgalom különböző alkalmain (rendszeres táncházak, Országos Táncháztalálkozó, népművészeti táborok) a laikus érdeklődők számára, melynek következményeként közvetlen interakció alakul ki a szellemi kulturális örökség forrása és a más szociokulturális közegben élő fiatalság között.

Az érintett csoportok második körének, a hagyományos kultúra közvetítőinek a szerepe az élő örökség helyi dokumentálása, majd archiválása, szisztematikus, tudományos feldolgozása, mely a gyakorló előadók számára fontos forrásként szolgál. A koordinátorok és specialisták részt vesznek a hagyományos kifejezőmódoknak az örökséget hordozó közösségektől, egyénektől való minél hitelesebb elsajátításában. A továbbiakban e tudás népszerűsítésében, bemutatásában, továbbadásában, tanításában van kulcsszerepük a táncművelés különböző szinterein és alkalmain, valamint az oktatási programok keretében és kiadványok formájában.

A táncműveléshez kötődő civil szervezetek összefogják mindazon szakmai és laikus érdeklődőket, valamint közösségeket és csoportokat, amelyek a táncművelés módszer alkalmazásában bármilyen módon részt vesznek. Ernyőszerkezeti és országos hálózatként működnek. Céljaik közé tartozik az információk áramoltatása, a minősítőrendszerek működtetése, rendezvények (táncművelés, tematikus műsorok, táborok, kiállítások) szervezése, kiadványok megjelentetése, új néprajzi gyűjtések és oktatási feladatok megvalósítása.

A táncművelés legnagyobb országos, nemzetközi hatókörű rendezvényét az Országos Táncművelési Találkozó és Kirakodóvásárt a Táncművelés Egyesület szervezi és bonyolítja le. A találkozó rendszeres alkalmat teremt a táncművelés mozgalmi résztvevőinek a személyes találkozásra, a széleskörű bemutatkozásra, új kapcsolatok teremtésére, hangszerek, viseletek vásárlására.

Az aktív befogadó közönség részvétele és állandóan újratermődő érdeklődése a táncművelés különböző eseményein segíti e hagyományos kultúra fennmaradását, értékeinek megőrzését, terjesztését, minél szélesebb körű megismerését és elsajátítását. A laikus érdeklődők gyakran képzett zenészekké, táncosokká, kézművesekké válnak, így biztosítva generációról generációra új keretek között az örökség továbbadását.

3.b. Szabad elhatározáson, előzetes és megfelelő tájékoztatáson alapuló beleegyezés

Az érintett közösségeket az előző pontokban (E1, 3a) bemutatott csatornákon keresztül, az ernyőszerkezetek hálózatainak bekapcsolásával informálták a jelölés készítői a felterjesztés benyújtásáról. A jelölést koordináló intézmény (Szabadtéri Néprajzi Múzeum Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság) munkacsoportot hozott létre az érintett szakmai szervezetek szakértőiből. A programért felelős helyi szervezet, a Hagyományok Háza az általa létrehozott civil érdekképviselő (MANÉTA) teljes vezetőségét tájékoztatta, akik saját tagszervezeteiken keresztül értesítették az érintetteket, a helyi csoportokat és közösségeket a felterjesztés tényéről és menetéről. Az országos szervezetek mellett nyilatkozatokat fogalmaztak meg a jelölés támogatásáról és a megfelelő tájékoztatásról.

A jelölés tényét ismertető összefoglaló és a támogató nyilatkozat űrlapja számos szakmai honlapon megjelent (www.tanchaz.hu, www.folkmagazin.hu, www.hagyomanyokhaza.hu, www.martinszovetseg.hu, <http://tanchaztalalkozo.hu>, www.tancforum.sk, néprajzhanglatok levelezőlistája), közzétették napilapok, és a magyar rádió.

Mellékletben csatoljuk az országos civil szervezetek (MANÉTA), a helyben működő táncművelés vezetőinek, a befogadó intézményeknek, továbbá a határokon kívül élő magyar kisebbségek (szlovákiai magyar táncművelés mozgalmi résztvevőinek és az észak-amerikai magyar diaszpóra táncművelés csoportjainak) írásos nyilatkozatait a jelölés támogatásáról és a

jelölés folyamatában való részvételről. Az aláírt magyar nyelvű nyilatkozatok angol fordítását csatoltuk.

Mellékeljük az egyik legnagyobb közönséget megmozgató budapesti (egyidőben erdélyi és moldvai zenét játszó) táncház résztvevőinek filmen rögzített hozzájáruló nyilatkozatát DVD formátumban.

4. Együttműködési készség a „legjobb gyakorlatok” terjesztésében

(max. 500 szó)

A 3.b. ponthoz mellékelt írásos nyilatkozatok tartalmazzák az érintettek együttműködési készségének kifejezését is. Amennyiben a program kiválasztásra kerül, az érintett intézmények, civil szervezetek, a felelős helyi illetékes szerv és az érintett egyének készségesen együttműködnek a Bizottság „legjobb gyakorlatok” terjesztésére tett erőfeszítéseiben amennyiben a program, projekt vagy tevékenység kiválasztásra és terjesztésre kerül.

A Részes Állam mint ahogy eddig is, a továbbiakban is támogatja a táncház mozgalommal és módszerrel kapcsolatos programokat, rendezvényeket, kutatásokat, magukat az intézményeket és civil szervezeteket e tevékenységük megvalósításában. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium 2001-ben létrehozta a Hagyományok Házát, amelynek célja e mozgalom szakmai segítése az archívum, a digitalizálási program, a továbbképzések szervezése, tehetségkutató pályázatok (Népművészet Ifjú Mestere, Táncház-Népzene) lebonyolítása, valamint kiadványok publikálása által.

A Részes Állam a program kiválasztása esetén a Bizottság számára hozzáférhetővé teszi azon fényképek, mozgóképanyagok, illetve más dokumentációk anyagát, amelyek a legjobb gyakorlat terjesztése folyamán felhasználásra kerülhetnek.

6. Aláírás a Résztes Állam nevében

Név / Beosztás / Dátum / Aláírás